

ROMANTIK OG SLÆGTSFORSKNING

(Af Jesper Ratjen)

En følge af en oplevelse på sensommerudflugten til Christiansfeld

På vores sensommerudflugt til Christiansfeld standsede vores guide Poul Erik Jespersen ved den tidligere "Brødremenighedens pigekostskole" i Lindegade og nævnedes, at ligesom så mange andre byer havde Christiansfeld også sin "H.C. Andersen-historie". En tavle på muren fortalte nemlig, at her havde Riborg Voigt været blandt eleverne. Hun var en vens søster, og da H.C. Andersen mødte hende, blev han så overvældende betaget af hendes skønhed, at det afstedkom digtet: "To brune Øjne jeg nylig så". Hun blev hans livslange umulige kærlighedsskæbne.

Et tilsvarende møde har en oldemors kusines mand i sin ungdom været ude for.

Af en ung mands dagbog

Christian Adam Ludvigsen (f. 1826) var i vinhandlerlære i Odense, da han i 1848 blev indkaldt til militærtjeneste. Som menig ved 5. linie-infanteribataillons 4.kompagni var han den 22.april 1849 via Als og Fyn med sin bataillon kommet til Skærbæk (Taulov sogn).

Mødet med en svævende engel

Om denne dag skriver han bl.a. i sin dagbog: *"I Skjærbæk, hvor vi ankom om Eftermd: gik jeg paa Gaden og gabede aldeles Hensigtsløs til alle Sider, da en Forbigaaende henvendte et Spørgsmaal til mig angaaende vor Marsch hertil, som jeg besvarede paa en Maade, der gav Anledning til en Samtale imellem os og fortsættende denne spadserede vi sammen hen ad Gaden; han betroede mig nu, at han var Byens Skolelærer og inviterede mig med det samme meget høfligt til at gjøre hans ringe Huus Ære med mit Besøg. Jeg modtog naturligviis Invitationen med Glæde, og traadte nu ind i en smuk, hyggelig lille Stue, hvor jeg blev forestillet for hans Kone og – en ung Pige – hans eneste Datter! Ikke er det mig mueligt at beskrive det Indtryk, som synet af denne Engel gjorde paa mig. Da hun rakte mig Haanden for at byde mig velkommen foer som et elektrisk Stød igjennem mit hele Væsen og da hendes mørke sjæfulde Øie hvilede paa mig med et ubeskrivelig Udtryk og hun aabnede sine Rosenlæber for at tale var jeg aldeles ude af mig selv; jeg fremstammede en Undskyldning eller Gud veed hvad jeg gjorde. Hun maae formodentlig have mærket min Forlegenhed; thi hun gik – eller rettere sagt svævede ind i et tilstødende Værelse og jeg fik nu Tid til at samle mig en Smule. Da hun atter traadte ind forsøgte jeg at bringe en Samtale i Gang imellem os; men det vilde ikke lykkes; alt hvad jeg sagde forekom mig at være noget dumt Tøieri, og denne Gang kom jeg kun ud af min Forlegenhed derved at Faderen, hvis Forretninger havde bortkaldt ham et Øieblik, atter kom tilbage og nu kom Samtalen ret livlig i Gang imellem os alle. Under denne betragtede jeg Marie med ufravendt Øie og indpræntede ethvert af hendes Træk dybt i mit Hjerte. Hun var ikke regelmæssig skjøn, men en englelig Uskyld og Blidhed laae udbredt over hele hendes Væsen der gjorde at enhver som saae maatte beundre; i hendes sorte Øie laae et Udtryk der ei kan beskrives og som de brune Lokker der omgav Hoved og Hals endnu mere forhøiede; hendes Figur var rank og smidig og naar hun bevægede sig lignede hun en svævende Gudinde; jo mere jeg betragtede hende, jo mere følte jeg for mig selv at jeg kunde tilbede hende og at jeg vilde være det lykkeligste Menneske om jeg turde kaste mig for hendes Fødder og bevidne hende min Kjærlighed. Aftensmaden blev serveret, den bestod i en simpel Ret, men blev kryddret ved at hun fremsatte den og deeltog i Maaltidet; jeg kom en Gang ved samme til at berøre hendes hvide Haand med min store solbrændte Næve, og jeg mærkede tydeligt at Blodet foer mig op i Ansigtet og at jeg bar mig gruelig keitet ad ved Brugen af Peberbøssen, hvis Indhold jeg begyndte at øse ud paa et Stykke Smørrebrød; dog lód det til at ingen andre end jeg selv mærkede det. I mit Hjerte ønskede jeg dette Maaltid kunde vare evig, men ak, det fik saa snart Ende, og Klokkeren mindede mig om, at den Tid nærmede sig da jeg maatte forlade et Sted, der var bleven mig saa kjært, og som jeg maaskee aldrig mere skulde betræde! Ved Afskeden udbad jeg mig Tilladelse til at komme igjen hvis vort Ophold blev der længere; og med mange Ønsker om mit Fremtids-Vel skildtes jeg fra denne vakkre, lykkelige Familie; det svage Haandtryk, som jeg dristede mig til at bibringe den fine Haand, der ræktes mig sagde min Egenkjærlighed mig, blev besvaret. –*

Aldeles uden Tanke gik jeg derfra og rettede mekanisk mine Skridt efter mit Quarteer; jeg var nedsunken i en Slags indre Beskuelse, og vaagnede først af denne Tilstand da jeg styrtede over en Gjenstand der laa

udstrakt paa Vejen hvorved jeg kom til at støde min Næse til blods. Dette ansaae jeg som et Vink fra Forsynet til Paamindelse om Soldatens Pligt: han skal bløde for sit Fædreland, men ikke tænke paa Kjærlighed.

Straks næste morgen skulle de videre og kom til at deltage i "Slaget ved Kolding" den 23.april 1849, så disse dagbogslinier vedrørende den foregående dag, er ganske konkluderende:

"Kun sjælden blomstrer Rosen paa Soldatens Vei og støde hans Fod en enkelt Gang paa en endnu ikke udsprungne Knop, da lader hans ubarmhjertige Skæbne ham ikke Ro til at see den udviklet og indaande den fine Duft, der omgiver den; nei den river ham bort med skadefro Latter, og naar Soldaten atter betræder det Sted, hvor den friske Knop henrev ham til Beundring, da er den visnet og forgaaet, eller ogsaa pryder den en andens Bryst!"

Christian Adam Ludvigsen kom til at deltage i hele 3-årskrigen uden andre mén end ovenstående, og i 1855 giftede han sig med min oldemors kusine og fik et særdeles virksomt liv. Han blev kemiker og interesserede sig bl.a. for at udvikle bedre bagemetoder. Han indgik i 1890 et samarbejde med brødfabrikant Viggo Schulstad og det er Ludvigsen vi siden 1897 skylder fremkomsten af maltet rugbrød (som jeg aldrig har brudt mig om, selv om det skulle være meget sundere end rugbrød bagt af en meget syreholdig surdej).

– Men hvad blev der af den skønne Marie? Den friske rosenknop! Skolelærerens datter fra Skærbæk?

Der må lidt metodisk slægtsforskning til:

Spørgsmål: Skolelærer-familien i Skærbæk. Hvem var de?

Soldaten mødte dem i april 1849, så de er der nok også ved folketællingen i 1850: – Ja!:

Folketælling 1.feb. 1850 Taulov sogn [ao.opsl.31]

Skærbæk

114. En Skole	Johan Peder Jensen Hundevad	42	gift	Apenrade	Skolelærer
	Ane Kirstine Sophie Amalie Nissen	44	dito	Halk sogn	hans Kone
	Jensine Petrine Amalia Hundevad	15	ugift	Vejen sogn	}
	Adolphine Nicoline Magdalene Hundevad	9	do	her i Sognet	} Deres Børn
	Nicolay Adolph Hundevad	4	do	Dito	}

Hov! – Ingen "Marie".

Er hun rejst inden folketællingen 1850, så har hun nok været hjemme ved folketællingen 1845!

Folketælling 1.feb.1845 Taulov sogn [ao.opsl.21]

Skærbæk

38.Skolen	Johan Peder Jensen Hundevad	37	gift	Apenrade	Skolelærer
	Ana Christine Sophie Amalia Nissen	38	gift	Halk sogn	hans Kone
	Sophie Margrethe Krongaard	15	ugift	Astrup sogn	}
	Jensine Petrine Hundevad	10	do	Vejen sogn	} Deres Børn
	Adolphine Nicoline Magdalene Hundevad	4	do	Taulov sogn	}

Heller ingen "Marie", men en ung pige med efternavn »Krongaard«. Er et en fejl, at hun står blandt "Deres Børn"?

Spørgsmål: Var Sophie Margrethe Krongaard en tjenestepige, som rejste væk inden 1850?

Her må vi håbe på, at der i kirkebogen er ført en fyldig »Til- og afgangsliste« – Det er der!

Taulov sogns kirkebog 1837-1847 Til- og Afgangsliste

Afgangsliste 1846 [ao.opsl. 59]

4. Marie Sophie Margrethe Krongaard 17 Aar

Iste Nov. Huusholderske og Mejerske fra Schierbeck til Sommersted sogn pr. Haderslev

Aha! – Den unge Krongaard-pige hed også "Marie".

To spørgsmål melder sig: 1) Var hun den "svævende engel"? 2) Var hun trods navnet, lærer Hundevads datter?

Men nu var hun jo rejst til Sommersted som "husholderske og mejerske".

Hvis de to spørgsmål skal besvares med et "Ja", må hun jo være vendt tilbage inden 1849!

Spørgsmål: Er Marie Krongaard kommet tilbage til Skærbæk før april 1849?

Taulov sogns kirkebog 1847-1874 Til- og Afangsregister

Tilgangsliste 1847 [ao.opsl. 2]

38. Marie Sophie Margrethe Krongaard 17 Aar

Iste Okt. Stifdatter af Skolelærer Hundevadt i Skærbæk fra Sommersted Sogn pr. Haderslev

Hurra! Den "svævende Marie" er hjemme på plads i Skærbæk skole. Lærer Hundevads steddatter!

Spørgsmål: Hvem var så Marie Krongaards biologiske forældre?

Det vil stå ved hendes konfirmation. Da hun i 1847 er 17 år, er hun nok konfirmeret i 1844. – Ja:

Taulov sogns kirkebog 1840-1856 Konfirmerede og Viede

Konfirmerede Piger 1844 [ao.opsl.23]

1. Marie Sophie Margrethe Krongaard Forældre: Afd. Jens Krongaard . . . til Astrup og
Hustru Anne Christine Sophie Amalia
født 1830 den 5te Martz født Nissen

Meget God i Kundskab

og ligeledes i Opførsel

Vaccineret 1830 d.31.Juli af Rold i Haderslev

Marie Krongaard var altså lærer Hundevads hustrus datter af første ægteskab!

Marie var som den "svævende engel" tilstede i sit hjem ved soldatens besøg den 22.april 1849, men ikke ved folketællingen 1.feb.1850

Spørgsmål: Hvornår og hvorhen var hun rejst?

Igen søges i Til- og afgangslisten:

Taulov sogns kirkebog 1837-1847 Til- og Afgangsliste

Afgangsliste 1849 [ao.opsl. 78]

35. Marie Sophie Margrethe Krongaard 19 1/2 Aar

14.Okt. Hustr. til Bødker Morten Pedersen Schultz til Kolding

Endnu en parallel til H.C.Andersen: Den skønne var allerede i en andens arme!

Marie Krongaard blev ifølge Taulov kirkebog allerede et halvt år efter soldatens besøg, den 12.oktober 1849 viet til den 10 år ældre bødker fra Kolding [ao.opsl.43] og den 10.marts 1850 fødte hun deres første barn, datteren Amalie Cathrine Marie. (Kolding Skt.Nicolai kirkebog [ao.opsl.221]).

Hun fik 6 børn mere og en gang i 1850'erne blev hun uddannet jordemoder. (Der er ikke bevaret nogen jordemoderprotokol efter hende).

Endnu ved folketællingen 1.feb.1880 er de bosat i Kolding, men siden må de være flyttet fra byen, for de er ikke døde og begravede der og efter 1854 føres der ikke til- og afgangslister i købstads-kirkebøgerne.

Hvor de bliver af, er endnu ikke fundet, men er jo heller ikke vigtig for denne historie.

Soldatens møde med den skønne Marie

Christian Ludvigsen som ung og ældre